

Bond van Nederlandse Predikanten

GEZAMENLIJKE VERKLARING OVER DE TIJDELIJKE DIENST VAN PREDIKANTEN:

Sluit verlenging van structurele hulpdiensten door emeriti niet uit!

Op 23/24 april 2020 spreekt de synode van de Protestantse Kerk in Nederland over de tijdelijke dienst van predikanten. Op de agenda staat de behandeling van kerkordewijzigingen in tweede lezing: een aanpassing van de regels voor predikantswerkzaamheden in tijdelijke dienst, om enerzijds gemeenten ruimere mogelijkheden te bieden, en anderzijds de rechtspositie van predikanten in tijdelijke dienst te verbeteren. De besturen van BNP en VKB staan volledig achter de doelstellingen en intenties van de voorstellen. Tegelijk nemen zij kennis van de bezwaren die zijn gerezen tegen een onderdeel van de voorstellen, de beperking van structurele hulpdiensten tot maximaal twee jaar, en signaleren dat hier een probleem ligt. Een zogeheten ketenbepaling sluit verlenging na twee jaar uit. De vraag is of hier met name voor emeriti niet te veel op slot gaat. Het ziet er anno 2020 naar uit dat tegenover de forse uitstroom van oudere predikanten in de komende tien jaar (en ondanks de krimp van de kerk in haar geheel) niet voldoende instroom zal staan aan nieuwe predikanten en kerkelijk werkers. Is het dan verstandig om de capaciteit van jongere emeriti voor assistentie in de kerken op deze manier te beperken? Anders gezegd: is het de komende jaren wel zo, dat jonge predikanten of kerkelijk werkers 'in de weg gezeten' zouden worden door te veel emeriti die op de een of andere manier door blijven werken? Of hebben we ze juist nodig? De ketenbepaling is bedoeld om te voorkomen dat enerzijds predikantswerk steeds meer versnipperd raakt in kleine taken en diensten voor beperkte duur, en dat anderzijds gemeenten keuzes voor de toekomst uit de weg zouden gaan door gebruik te maken van korte-termijn oplossingen. Maar er zijn situaties waarin geen werkbaar alternatief te vinden is. Het breed moderamen van de klassicale vergadering zou in die gevallen kunnen toetsen of verlenging van de termijn voor structurele hulpdiensten toch de voorkeur verdient, en ook of dispensatie ten aanzien van de ketenbepaling op zijn plaats is. Daarom zeggen wij: sluit verlenging van structurele hulpdiensten niet in alle gevallen uit!

Kerk 2025 en de mobiliteit van predikanten

De tijdelijke dienst kwam aan de orde in het kader van 'Kerk 2025', een vernieuwingsproces om de organisatie van de kerk meer dienstbaar te maken aan de kernen van het kerk-zijn. Eerdere voorstellen om alle predikanten voortaan uitsluitend nog voor een beperkte periode te beroepen waren afgewezen. In februari 2017 besprak de synode de nota 'Naar een cultuur van mobiliteit' over de mobiliteit van predikanten, onder de gezichtspunten van roeping, flexibiliteit, werkgelegenheid

en teamwork. De synode gaf toen aan het moderamen de opdracht om meer mogelijkheden voor tijdelijke dienst te scheppen: een tijdelijke dienst kan in bepaalde situaties een goede oplossing zijn voor de gemeente, en een kans op werkgelegenheid bieden voor de predikant. Ook gaf de synode opdracht te onderzoeken in hoeverre bij tijdelijke dienst sprake is van ongelijke behandeling in gelijke gevallen: voor tijdelijke dienst geldt een minimale duur van vier jaar, en is de rechtspositie gelijk aan die bij een dienst voor onbepaalde tijd. Bij kortere dienstverbanden is sprake van structurele hulpdiensten, en heeft de predikant een beperkte rechtspositie, zonder wachtgeld, sociale voorzieningen en pensioenopbouw. Na consultatie van de belanghebbende partijen waaronder de BNP en de VKB kwam de 'Nota tijdelijke aanstellingen predikantswerkzaamheden' tot stand, waarmee de synode van november 2018 instemde.¹

Verruiming van tijdelijke dienst en gelijke behandeling

De synode ging akkoord met de voorstellen uit de nota en liet deze vertalen in een wijziging van ordinantie 3-18 e.v. van de kerkorde. In april 2019 behandelde de synode deze wijzigingen in eerste lezing. De minimale duur van een beroeping in tijdelijke dienst gaat van vier naar twee jaar. En terwijl tijdelijke dienst nu alleen is toegestaan 'in bijzondere omstandigheden' geldt voortaan als voorwaarde: 'indien beroeping voor bepaalde tijd vanwege de aard van de opdracht of anderszins wenselijk is'. Het oordeel hierover blijft voorbehouden aan het breed moderamen van de classicale vergadering. Tegelijk gaat de maximale duur voor de structurele hulpdiensten omlaag van vier naar twee jaar. Voor structurele hulpdiensten is geen beroeping en geen toestemming van de classis nodig, en voor de omvang gelden voortaan geen beperkingen meer.

Naast de wijziging in de minimale duur van de tijdelijke dienst komt er een wijziging in de rechtspositie: bij alle tijdelijke dienstverbanden – ook als ze korter dan vier of twee jaar duren - zijn sociale voorzieningen en pensioenopbouw inbegrepen. Dat is momenteel niet het geval. Als derde belangrijke wijziging komt er een opslag van 10% op het traktement, in plaats van een wachtgeld na de tijdelijke dienst.

Toetsing door het breed moderamen van de classis

Zodra het om een periode van twee jaar of langer gaat dient een toetsing door het breed moderamen van de classis plaats te vinden, en wordt de predikant beroepen. Het moderamen zal nagaan of er ook mogelijkheden zijn voor een beroeping voor onbepaalde tijd, al dan niet in samenwerking met andere gemeenten. Het is niet de bedoeling dat de tijdelijke dienst doorsneepraktijk wordt in de kerk. Tijdelijke dienst mag niet worden gebruikt om de laatste middelen van een gemeente uit te putten, of de gemeente zo lang mogelijk in staat te stellen zelfstandig te blijven voortbestaan. Het zou predikanten ook onnodig in hun bestaanszekerheid bedreigen.

Ketenbepalingen bij tijdelijke dienst

Een tijdelijke dienst moet tijdelijk blijven. De kerkordewijziging bevat daarom ketenbepalingen (lid 8 en 14) om het aaneenrijgen van tijdelijke diensten te voorkomen. Na afloop van de overeengekomen tijd kan een beroep in tijdelijke dienst met maximaal zes maanden worden verlengd en daar blijft het dan bij. Het moderamen van de classis kan geen toestemming geven voor een nieuwe beroeping in tijdelijke dienst voor dezelfde werkzaamheden, noch door dezelfde predikant, noch door een ander. Wel kan de tijdelijke dienst eventueel worden omgezet in een beroep voor onbepaalde tijd. Een

¹ Generale Synode november 2018 OZ 18-03 en Generale Synode april 2019 GS 19-07. Beide nota's zijn te vinden op www.protestantsekerk.nl onder: Tijdelijke aanstellingen predikantswerkzaamheden. In deze verklaring komen alleen de hoofdlijnen aan de orde.

eendere bepaling geldt bij structurele hulpdiensten: de opdracht mag met maximaal zes maanden worden verlengd ter afronding van de werkzaamheden, een nieuwe opdracht voor dezelfde werkzaamheden is niet toegestaan, noch aan dezelfde predikant, noch aan een andere predikant.

Praktische bezwaren tegen de ketenbepaling bij structurele hulpdiensten

Vanuit de achterban van de BNP en van de VKB is gereageerd op de voorstellen, en de implicaties ervan voor de kerkelijke praktijk. Er is waardering voor de nieuwe kansen die geboden worden. Maar de beperking van structurele hulpdiensten tot een periode van twee jaar, inclusief een ketenbepaling die verlenging verbiedt, roept van verschillende kanten bezwaren op. Kleine gemeenten maken gebruik van structurele hulpdiensten in het pastoraat, en zouden na de periode van twee jaar niet mogen verlengen, ook als er geen alternatief voorhanden is. Ook beperkt de ketenbepaling de predikanten die structurele hulpdiensten verrichten in hun kansen op werk, vooral de emeriti die niet meer voor een tijdelijke beroeping in aanmerking komen. Meerdere klassicale vergaderingen hebben in het kader van de consideratieronde al kritiek geleverd op dit punt. Ook het generale college voor de kerkorde heeft hierop geattendeerd. De besturen van VKB en BNP sluiten zich hierbij aan. Wij stellen voor het breed moderamen van de classis de bevoegdheid te geven tot verlenging van de structurele hulpdiensten na twee jaar, en het verlenen van dispensatie ten aanzien van de ketenbepaling.